

lianorum, atque perdicum, castrati annui, hædorum, auiumque omnium, ac piscium saxatiliū, tum etiam testudinum, abundè nutriunt, & benè, sunt enim pingues ex terreo molli, nam durum terreum, nutritioni ineptum est.

Proxima pinguibus, & dulcibus sunt iucundi saporis misti, ac ita temperati, vt nullam excedentem qualitatem ostendant, velut panis, castaneæ coctæ, & oriza, & multa huiusmodi substantia terrea, molli tamen suauī, atque friabili: talia plurimum nutriunt, & melius quàm dulcia, ac copiosius, non tamen pinguibus. Dulcium tamen tenuius est alimentum, hæc omninò vtilia sunt facultatibus permistis. Post quæ sunt, quæ nullum habent saporem insipida vocata, atque hæc etiam neque dissecant, neque obstruunt, nec astringunt, nec molliunt aluum, nec aperiunt, neque excedentem vllam habent qualitatem, vel quia carent, vel quia obtusam habent, vel omninò ac si non esset, vt dulcium & pinguium.

Contra amara nil prorsus nutriunt, detergunt, aperiunt, attenuant, exsiccant plurimum, & etiam omnia calefaciunt. Occidunt vermes, vt etiam vestibis interposita prohibeant blastas: nocent membris naturalibus, & præcipuè ventriculo, abominationem generant.

Salsa verò attenuant, astringunt, propter morsum detergunt, stimulant, sitim generant, siccant, aluum mouent, putredini resistunt, nutriunt valde parum: continent enim humidum pingue.

Astringentia obstruunt, roborant, refrigerant, siccant, appetitum mouent, magis quàm salsa densant, aluum retinent, morantur in ventriculo: & ideo plus falsis nutriunt, alimentum autem exhibent terreum, crassumque omnibus nocent sensibus, præcipuè visui, & auditui.

Austera astringunt magis linguam, quia tenuiora cum sint, magis etiam penetrant: sed non aded roborant, astringunt, aluumque retinent, nec aded obstruunt, amica tamen sunt magis naturæ, exsiccant, in actiuis qualitibus, parum à temperamento obsunt. Multa etiam ex his sunt benè odorata, parum nutriunt, & minùs crassum astringentibus, minùsque solidum præbent alimentum, appetitum cibi excitant.

Acria excalefaciunt vehementer, linguam lædunt, vrunt, terebrant, incidunt, resoluunt, putrefaciunt, attenuant: ob ea etiam obstructiōnes aperiunt, minùs nutriunt, etiam quàm austera, flatus discutiunt. Quæ humida sunt, oculis nocent.

Acida autem refrigerant, exsiccant, incidunt, attenuant, omnibus minùs quàm amaris nutriunt. Debilitant omnia membra, neruos, oculos, iecur, ventriculum: vehementem cibi tamen excitant appetitum, sitim extinguunt, febribus maximè conferunt, & putredini resistunt.

Acerba obsunt ventriculo, intestinis, vtero, iecori, neruis & sensibus omnibus, manifestè etiam dentibus.

Dulcibus amara, & salsa inutiliter copulantur. Insipida omnibus saporibus copu-

lata grata redduntur. Amarum coniunctum falso, aut astringenti, vt in oliua salsa, & absynthio, si amarum vincat gratum, & iucundum efficitur, si vincatur sit horribile, aut fædum. Nil autem tetrius quàm si malus odor eis adiungatur. Amarum etiam pingui malè sociatur, falsum non ita. Acria humida rectè falsis iunguntur: sicca autem non rectè falsis iunguntur: sicca autem non rectè, fiunt enim odiosa.

Præterea in saporibus hoc est admiratione dignum, quod plura quæ austera sunt, vt mustum, ex labruscis, & vuis acerbis in modica quantitate degustatum dulce videtur. Et glycyrrizza dulcis est in paruis frustris: amara in magnis, vt rectè animaduertit Franciscus Caburatus ex foro Cornelij amicus noster: sic & farcimina tenuissimè diuisa, non solùm concoctu sunt faciliora, sed gustu suauiora, & faciliùs manduntur, quæ regula in omnibus duris eduliis, & potentis saporis, seruari debet. Est autem sapor omnium potentissimus acris: aded vt cum omnibus vescantur, aliqua animalia amaro, capellæ vt ibi.

Salices carpetis amaras,

Salso, pisces marini, acido vt oxalide, pleaque quæ herbis vescuntur alia, capas, porros, piper, cinamomum, gingiber, nullum animal attingit: nam sanguinea cum calida sint, abhorrent à tam calido alimento, præterea sapor etiam feruidus, & potens, vt nimium penetret: aqueis vt piscibus, venenum quasi est, assuetis aquæ. Iure merito ergo sola acria, & maximè animalia cuncta perfecta refugiunt. Sed cur sapores hi potentes, cum exigua in particula sint, dulcedinem referant, causa est, quoniam ob paucitatem moderati sunt, ideoque moderato saporis qui est dulcis similes: at in musto etiam aliquid dulcis verè inest, alius ob paucitatem non lædit, sed solùm sentitur: tum verò ob moderationem dulce iuuatur ab eo: omnes enim sapores moderati, præter amarum, dulcis sensum adaugent.

CAPVT XLII.

De succis, & coctione.

OB hæc igitur omnes succi mali sunt alimentis, quoniam solida substantia destituuntur: sunt autem septem generum, pinguis, dulcis, aqueus, mucosus, vinosus, salus, & crudus: hicque solus non solùm omninò malus est, sed etiam quæcunque cum illo eduntur, mala efficit. Crudus differt ab aqueo: nam aqua, vt aliàs dixi, neque calida, neque frigida, neque salsa, aut acris, aut putredini obnoxia, sed omninò media quædam substantia est. Pinguem succum diximus parum per se nutrire, cum ipsa substantia probè: dulcis succus minùs dulci substantia nutrit, quæ autem sicca est, etiam parum nutrit: Dulcis succus concoctus est, & per se solus melius omni alio, siquidem etiam pingui nutrit. In vuis passis, crudus humor resolutus facit, vt dulce illud bonum sit

Farcimina tenuissimè diuisa. Sapor omnium potentissimus acris est.

Amara nil prorsus nutriunt. Amarorum facultates. Salsorum facultates. Astringentiū facultates. Austera & eorum facultates.

Acrium vires.

Acidorum vires.

Acerborum vires. Nota.

Succi omnes mali sunt alimentis. Succorum septem genera. Succus crudus ab aqueo differt.